

**“МОНГОЛ УЛСЫН ТӨР, НИЙГМИЙН НЭРТ ЗҮТГЭЛТЭН ЖАМСРАНГИЙН
САМБУУГИЙН МЭНДЭЛСНИЙ 130 ЖИЛИЙН ОЙГ ТЭМДЭГЛЭН ӨНГӨРҮҮЛЭХ
ТАЛААР АВАХ ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ” УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙГ БОЛОВСРУУЛАХ ХЭРЭГЦЭЭ, ШААРДЛАГЫГ
УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДЛАХ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

“Монгол Улсын төр, нийгмийн нэрт зүтгэлтэн
Жамсрангийн Самбуугийн мэндэлсний 130
жилийн ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэх талаар авах
зарим арга хэмжээний тухай” Улсын Их Хурлын
тогтоолын төсөл боловсруулах тухай

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Монгол Улсын үе үеийн төрийн ажил хэргийн төлөө хүчин зүтгэсэн төр, нийгмийн нэрт зүтгэлтнүүдийн нийгэмд гүйцэтгэсэн үүрэг, оруулсан хувь нэмэр, гавьяаг үнэлэж мөнхжүүлэхийн зэрэгцээ тэдний амьдрал, ажил үйлсийн замнал, арга туршлагыг ирээдүй хойч үедээ таниулан сурталчлах нь чухал ач холбогдолтой билээ.

Төр нийгмийн нэрт зүтгэлтэн Жамсрангийн Самбуугийн амьдрал, ажил үйлсийн замнал нь Монгол Улсын ХХ зууны хөгжлийн түүхэнд чухал байр суурь эзэлдэг бөгөөд түүний зүтгэл, үйлс нь өнөөдөр ч бидэнд үлгэр дууриалал болж байна. Монгол Улсын төр, нийгмийн нэрт зүтгэлтэн Ж.Самбуугийн мэндэлсний 130 жилийн ой 2025 онд тохиож байгаатай холбогдуулан эх орны нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх, ард түмний аж амьдралыг дээшлүүлэх, олон улсын харилцааг бэхжүүлэх, энх тайвныг сахин хамгаалах үйлсэд түүний оруулсан үнэтэй хувь нэмэр, амьдрал, үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчлан таниулах ажлыг зохион байгуулах шаардлагатай байна.

Түүхэн эх сурвалжийн мэдээ мэлтийг үндэслэн Ж.Самбуугийн эрхэлж байсан ажил үйлсийг дөрвөн чиглэлд хуваан авч үзэж болно.

- 1) Төрийн албанд хувь нэмрээ оруулсан нэр цэвэр төрийн зүтгэлтэн. Ж.Самбуу нь Монгол Улсын төрийн зүтгэлтэн бөгөөд 1921 оноос хойш Түшээт вангийн хошууны тамгын газар хавсраа бичээчээр ажиллаж эхэлжээ. Тэрээр Монголын Ардын хувьсгал ялснаас хойш төрийн албанд идэвхтэй оролцож, 1940-өөд оноос БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын тэргүүлэгчдийн дарга болсон. Түүний удирдлага дор Монгол Улс олон чухал шийдвэрүүдийг гаргаж, улс орны хөгжлийг ахиулахад чухал хувь нэмэр болсон.
- 2) Дипломат албанд хувь нэмрээ оруулсан элчин сайд. Ж.Самбуу нь Монгол Улсын дипломат албанд ч идэвх зүтгэлтэй ажилласан. Тэрээр бүрэн эрхт Элчин сайдаар ажиллаж, олон улсын харилцааг хөгжүүлэхэд чухал үүрэг гүйцэтгэсэн.
- 3) Нийтлэл, судалгааны ажил гүйцэтгэсэн мэдээлэл түгээгч судлаач. Ж.Самбуугийн олон нийтэд зориулсан ном, судалгааны материалуудыг бичиж, ард түмэндээ мэдлэг, мэдээлэл түгээхэд чухал үүрэг гүйцэтгэсэн хүн.

Ж.Самбуу 1935-1971 онд “Мал аж ахуй дээр яаж ажиллах тухай ардад өгөх сануулга сургаал”, “Малчдад өгөх зөвлөгөө”, “Малчин ардын амьдрал ахуй, хэв заншлаас” зэрэг 12 бүтээл туурвисан нь манай эдийн засгийн уламжлалт салбар мал аж ахуй эрхлэгчдэд өдгөө ч үнэ цэнтэй гарын авлага хэвээр байна.

Иймд төр, нийгмийн нэрт зүтгэлтэн Жамсрангийн Самбуугийн эрхэлж байсан ажил, үйлс, амьдралын замналыг судлах, үлгэр дуриалалтай арга туршлагыг нь олон нийтэд түгээх зорилгоор түүний мэндэлсний 130 жилийн ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэх талаар авах зарим арга хэмжээний тухай Улсын Их Хурлын Тогтоолын төслийг санаачлан боловсруулах нь зүйтэй гэж үзэв.

УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДЛАХ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Ж.Самбуугийн мэндэлсний 130 жилийн ойг тохиолдуулан түүний амьдрал, ажил үйлсийг мөнхжүүлэх хэрэгцээ шаардлагыг тодорхойлохын тулд түүний талаарх түүхэн эх сурвалжийн баримт, мэдээ сэлтэд дүн шинжилгээ хийх, холбогдох эрдэмтэн судлаачидтай уулзаж ярилцах, ШУА-д хүсэлт тавьж дүгнэлт гаргуулах зэргээр урьдчилан тандан судалгааны үнэлгээ хийв.

НЭГ. АСУУДАЛД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН БАЙДАЛ

Монгол Улсын төрийн зүтгэлтэн Ж.Самбуугийн ажил үйлс, амьдралын замналын талаар эрдэм шинжилгээний хурал зохион байгуулах, баримтат кино бүтээх, ном бичих замаар замаар улс орны хөгжил дэвшил, ард түмний аж амьдралыг дээшлүүлэх, олон улсын харилцааг бэхжүүлэх, энх тайвныг сахин хамгаалахад түүний оруулсан үнэтэй хувь нэмрийг үнэлж хадгалах, амьдрал, үйл ажиллагааг залуу үед сурталчлан таниулах ажлыг үндэсний хэмжээнд зохион байгуулах зүй ёсны шаардлагатай байна гэж үзсэн болно.

Сүүлийн үеийн зарим судалгаанаас харахад, Ж.Самбуу г бол тухайн үеийн Монголын төрийн тэргүүн байсан бөгөөд түүнийг "Монгол төрийн мэргэн өвөө" хэмээн нэрлэдэг байжээ. Энэ нь түүний мэргэн ухаан, туршлага, улс төрийн чадварыг илтгэж байна.

1.1. Асуудлын мөн чанар, цар хүрээг тодорхойлсон байдал:

Шинжилгээнд тулгуурлан Ж.Самбуу бол Монголын ХХ зууны түүхэнд чухал байр суурь эзэлсэн, улс орныхоо хөгжил дэвшил, олон улсын харилцаанд үнэтэй хувь нэмэр оруулсан нэрт төрийн зүтгэлтэн байсан гэж дүгнэх бүрэн үндэслэлтэй байна.

Иймд “Жамсрангийн Самбуугийн мэндэлсний 130 жилийн ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэх талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд дараах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газарт даалгана:

- ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэх бэлтгэл ажлын төлөвлөгөө, хөтөлбөр баталж, зохион байгуулах үүрэг бүхий ажлын хэсэг байгуулан ажиллуулах;
- Ж.Самбуугийн эх орны нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх, олон улсын харилцааг бэхжүүлэх, энх тайвныг сахин хамгаалах, төрийн албыг төлөвшүүлэхэд оруулсан үнэтэй хувь нэмэр, түүний амьдрал, үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчлан таниулах ажлыг улсын хэмжээнд зохион байгуулах;
- ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэхтэй холбогдуулан эрдэм шинжилгээний бага хурал зохион байгуулах, ном туурвин хэвлүүлэх, баримтат кино бүтээх болон төлөвлөсөн холбогдох бусад арга хэмжээнд шаардагдах зардлыг санхүүжүүлэх арга хэмжээг хууль тогтоомжид заасан эрх хэмжээнийхээ хүрээнд шийдвэрлэх.

Түүнчлэн энэ тогтоолын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Монгол Улсын Их Хурлын Төрийн байгуулалтын байнгын хороо үүрэг болгохоор төсөлд тусгасан болно.

1.2. Эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа нийгмийн бүлэг, иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага, бусад этгээдийг тодорхойлох:

Энэхүү тогтоолыг хэрэгжүүлэх ажлыг Монгол Улсын Засгийн газар хариуцан зохион байгуулах бөгөөд холбогдох яам, аймаг, сумдын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал, төрийн захиргааны байгууллага, эрдэм шинжилгээний байгууллагын төлөөлөл оролцсон ажлын хэсэг байгуулагдан бэлтгэл ажлыг хангана.

Уг тогтоол гарснаар эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөх бүлэг, иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага, хуулийн этгээд байхгүй болно.

1.3. Асуудлыг үүсгэж буй шалтгаан нөхцөл:

Тухайн үеийн төр засгийн зүгээс Ж.Самбуугийн хөдөлмөр зүтгэлийг үнэлж 1968 онд БНМАУ-ын хөдөлмөрийн баатар цол хүртээжээ. Төрийн ахмад зүтгэлтэн Ж.Самбуугийн гэгээн дурсгалыг мөнхжүүлж Төрийн ордны арын цэцэрлэгт хүрээлэнд шарилыг нь онголж, Мал аж ахуйн эрдэм шинжилгээний хүрээлэн, Бүрэн сумын ерөнхий боловсролын сургууль, Улаанбаатар хотын төвийн нэг гудамжийг түүний нэрэмжит болгож, Бүрэн сумын төв, Төрийн ордны дэргэд хөшөөг нь босгосон хүнтэтгэл үзүүлж иржээ.

Монгол Улсын төр, нийгмийн нэрт зүтгэлтэн Жамсрангийн Самбуугийн мэндэлсний 130 жилийн ой 2025 онд тохиож байгаатай холбогдуулан улс орны хөгжил дэвшил болон олон улсын харилцааг бэхжүүлэхэд түүний оруулсан үнэтэй хувь нэмрийг үнэлж, амьдрал, үйл ажиллагааг судлан таниулах, залуу үед сурталчлах ажлыг үндэсний хэмжээнд зохион байгуулж, түүний амьдрал, үйл ажиллагааг илүү өргөн хүрээнд судлах, түгээн дээгэрүүлэх шаардлагатай байна.

ХОЁР. АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛГЫГ ТОМЬЁОЛСОН БАЙДАЛ

Улсын Их Хурлын тогтоол нь төр, нийгмийн зүтгэлтэн Ж.Самбуугийн Монгол Улсын түүхэнд гүйцэтгэсэн чухал үүргийг хүндэтгэн үзэж мөнхжүүлэх, түүний өв санааг ирээдүй хойч үедээ өвлүүлэн үлдээх зорилготой юм.

**ГУРАВ. АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРУУД, ТЭДГЭЭРИЙН ЭЭРЭГ,
СӨРӨГ ТАЛЫГ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ**

№	Хувилбар	Зорилгод хүрэх байдал	Зардал, үр өгөөжийн харьцаа	Үр дүн
1.	Тэг хувилбар	Монгол төрийн залгамж чанар, төрийн шударга зүтгэлтэнд хандах хандлага, үнэлэмж доогуур хэвээр үлдэнэ.	Нэмэлт зардал гарахгүй.	Үр дүнд хүрэхгүй.
2.	Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр ухуулга, сурталчилгаа хийх	Төрийн нэрт зүтгэлтний ажлын арга барил, арга туршлагыг залуу хойч үед таниулан эзэмшүүлэх боломж бүрдэнэ.	Зохих хэмжээний зардал гарна.	Зохих үр дүнд хүрнэ.
3.	Эрдэм шинжилгээний хурал зохион байгуулах	Төрийн нэрт зүтгэлтний эдийн засгийн тулгуур салбар болох мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийг эрхлэн хөтлөх талаарга сургаал, зөвлөмжийг олон нийтэд, малчдад түгээх боломж бүрдэнэ.	Зохих хэмжээний зардал гарна.	Зохих үр дүнд хүрнэ.
4.	Ном, баримтат кино бүтээж олны хүртээл болгох	Төрийн нэрт зүтгэлтний төрийн ажил үйлс, амьдралын замналыг нийтэд хүргэх боломж бүрдэнэ.	Зохих хэмжээний зардал гарна.	Зохих үр дүнд хүрнэ.
5.	Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах	“Монгол Улсын төр, нийгмийн нэрт зүтгэлтэн Жамсрангийн Самбуугийн мэндэлсний 130 жилийн ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэх талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл боловсруулах замаар дээр дурдсан арга хэмжээг улсын хэмжээнд зохион байгуулж, зорилгод хүрэх боломжтой.	Зохих хэмжээний зардал гарна.	Үр дүнтэй.

**ДӨРӨВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРУУДЫН ҮР
НӨЛӨӨГ ТАНДАН СУДАЛСАН БАЙДАЛ**

Аргачлалын 6-д заасны дагуу сонгосон хувилбарын үр нөлөөг Аргачлалд заасны дагуу ерөнхий асуултуудад хариулах замаар дүгнэлтийг нэгтгэн гаргалаа.

4.1. Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө

Улс эх орныхоо хөгжилд бодитой хувь нэмэр оруулсан, нэр цэвэр төрийн зүтгэлтэн хэн боловч дараа үеийнхэн болон төрийн зүгээс хүндэтгэлтэй хандах шударга байдал хангагдах эерэг нөлөөтэй.

4.2. Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө

Мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийг эрхлэх талаарх Ж.Самбуугийн зөвлөмжийг хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр залуу малчдад түгээснээр тэд аж ахуйгаа үр ашигтай эрхлэхэд зохих нөлөө үзүүлнэ.

4.3.Нийгэмд үзүүлэх нөлөө

Төрийн ажил үйлсийг шударгаар эрхлэх талаарх Ж.Самбуугийн арга барилыг төрийн албан хаагчдад таниулснаар төрийн албаны чанар сайжрахад дам нөлөө үзүүлнэ.

4.4.Байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө

Байгаль орчинд ямар нэгэн шууд болон шууд бус сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.

4.5.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хуультай нийцэж байгаа эсэх

Энэхүү тогтоолын төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцэх бөгөөд өнөөдөр үйлчилж байгаа бусад хууль тогтоомжийг аливаа хэлбэрээр зөрчихгүй болно.

ТАВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРУУДЫГ ХАРЬЦУУЛСАН ДҮГНЭЛТ

Тогтоолын төсөл батлагдснаар тавьж буй зорилгод хүрэх бөгөөд ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэхэд шаардлагатай зохих хэмжээний зардлыг Засгийн газар эрх мэдлийнхээ хүрээнд шийдвэрлэнэ.

Энэхүү тогтоол нь холбогдох хууль тогтоомжид нийцэж байгаа бөгөөд хүний эрх, эдийн засагт, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө нь эрэг хандлагатай байна.

ЗУРГАА. ОЛОН УЛСЫН БОЛОН БУСАД УЛСЫН ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТТАЙ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ

Энэхүү тогтоол нь төр, нийгмийн зүтгэлтний нэр, ажил үйлсийн сайн өвийг хойч үедээ танилах зорилготой нэг удаагийн шийдвэр тул олон улсын болон бусад хууль, эрх зүйн зохицуулалттай харьцуулах шаардлагагүй.

ДОЛОО. ЗӨВЛӨМЖ

“Монгол Улсын төр, нийгмийн нэрт зүтгэлтэн Жамсрангийн Самбуугийн мэндэлсний 130 жилийн ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэх талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл боловсруулж батлан гаргах хувилбарыг сонгох нь зүйтэй гэж үзэж байна. Тус тогтоолоор дараах асуудлыг нарийвчлан зохицуулах шаардлагатай байна:

- Ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэх бэлтгэл ажлын төлөвлөгөө, хөтөлбөр баталж, зохион байгуулах үүрэг бүхий ажлын хэсэг байгуулан ажиллуулах;

- Ж.Самбуугийн эх орны нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх, олон улсын харилцааг бэхжүүлэх, энх тайвныг сахин хамгаалах, төрийн албыг төлөвшүүлэхэд оруулсан үнэтэй хувь нэмэр, түүний амьдрал, үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчлан таниулах ажлыг улсын хэмжээнд зохион байгуулах;
- Ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэхтэй холбогдуулан эрдэм шинжилгээний бага хурал зохион байгуулах, ном туурвин хэвлүүлэх, баримтат кино бүтээх болон төлөвлөсөн холбогдох бусад арга хэмжээнд шаардагдах зардлыг санхүүжүүлэх арга хэмжээг хууль тогтоомжид заасан эрх хэмжээнийхээ хүрээнд шийдвэрлэх.

Харьцуулалтын үр дүнг харгалзан Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбар нь зорилгод хүрэх боломжтой цорын ганц оновчтой хувилбар гэж дүгнэж байна.

ХҮНИЙ ЭРХЭД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

(Хүснэгт 1)

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
1.Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж буй эсэх	1.1.Ялгаварлан гадуурхахгүй ба тэгш байх			
	1.1.1. Ялгаварлан гадуурхахыг хориглох эсэх	Тийм	Үгүй	-
	1.1.2. Ялгаварлан гадуурхсан буюу аль нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	1.1.3. Энэ нь тодорхой бүлгийн эмзэг байдлыг дээрдүүлэхийн тулд авч буй түр тусгай арга хэмжээ мөн бол олон улсын болон үндэсний хүний эрхийн хэм хэмжээнд нийцэж буй эсэх	Тийм	Үгүй	-
	1.2.Оролцоог хангах			
	1.1.4. Зохицуулалтын хувилбарыг сонгохдоо оролцоог хангасан эсэх, ялангуяа эмзэг бүлэг, цөөнхийн оролцох боломжийг бүрдүүлсэн эсэх	Тийм	Үгүй	-
	1.1.5.Ялангуяа зохицуулалтыг бий болгосноор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж буй, эсхүл хөндөгдөж болзошгүй иргэдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	-
	1.3.Хууль дээдлэх зарчим ба сайн засаглал хариуцлага			
	1.3.1.Зохицуулалтыг бий болгосноор хүний эрхийг хөхиүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах явцад ахиц дэвшил гарах эсэх	Тийм	Үгүй	-
	1.3.2.Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, ын хүний эрхийн механизмаас тухайн асуудлаар өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Үгүй	-
1.3.3.Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх	Тийм	Үгүй	-	
2.Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулсан эсэх	2.1.Зохицуулалт нь хүний эрхийг хязгаарлах бол энэ нь хууль ёсны зорилгод нийцсэн эсэх	Тийм	Үгүй	
	2.2.Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх	Тийм	Үгүй	-

3.Эрх агуулагч	3.1.Зохицуулалтын хувилбарт хамаарах бүлгүүд буюу эрх агуулагчдыг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	-
	3.2.Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	-
	3.3.Зохицуулалтын хувилбар нь энэхүү эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тэдний эмзэг байдлыг дээрдүүлэхэд чиглэсэн эсэх	Тийм	Үгүй	-
	3.4.Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг тусгах эсэх хөгжлийн бэрхшээлтэй, үндэстний цөөнх, хэлний цөөнх, гагцхүү эдгээрээр хязгаарлахгүй	Тийм	Үгүй	-
4.Үүрэг хүлээгч	4.1.Үүрэг хүлээгчдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	-
5.Жендерийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд нийцүүлсэн эсэх	5.1.Жендерийн үзэл баримтлалыг тусгасан сэх	Тийм	Үгүй	-
	5.2.Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-

ЭДИЙН ЗАСАГТ ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ (Хүснэгт 2)

Үзүүлэх үр нөлөө:	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
1.Мэдээлэх үүргийн улмаас үүсэж байгаа захиргааны зардлын ачаалал	1.1.Хуулийн этгээдэд захиргааны шинж чанартай нэмэлт зардал (Тухайлбал, мэдээлэх, тайлан гаргах гэх мэт) бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	-
2.Өмчлөх эрх	2.1.Өмчлөх эрхийг (үл хөдлөх, хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус баялаг зэргийг) хөндсөн зохицуулалт бий болох эсэх	Тийм	Үгүй	-
	2.2.Өмчлөх эрх олж авах, шилжүүлэх болон хэрэгжүүлэхэд хязгаарлалт бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	-
	2.3.Оюуны өмчийн (патент, барааны тэмдэг, зохиогчийн эрх зэрэг) эрхийг хөндсөн зохицуулалт бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	-
3.Инноваци болон судалгаа шинжилгээ	3.1.Судалгаа шинжилгээ, нээлт хийх, шинэ бүтээл гаргах асуудлыг дэмжих эсэх	Тийм	Үгүй	-
	3.2.Үйлдвэрлэлийн шинэ технологи болон шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх, дэлгэрүүлэхийг илүү хялбар болгох эсэх	Тийм	Үгүй	-
4.Хэрэглэгч болон гэр бүлийн төсөв	4.1.Хэрэглээний үнийн түвшинд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	4.3.Хэрэглэгчдийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-

	4.4.Хувь хүний/гэр бүлийн санхүүгийн байдалд (шууд буюу урт хугацааны туршид) нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
5.Тодорхой бүс нутаг, салбарууд	5.1.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байрыг шинээр бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	-
	5.2.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байр багасгах чиглэлээр нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	5.3.Жижиг, дунд үйлдвэр, эсхүл аль нэг салбарт нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
6.Төрийн захиргааны байгууллага	6.1.Улсын төсөвт нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Өчүүхэн бага
	6.2.Шинээр төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдах эсэх	Тийм	Үгүй	-
	6.3.Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	-
7.Макро эдийн засгийн хүрээнд	7.1.Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	7.2.Хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг сайжруулах, зах зээлийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эсэх	Тийм	Үгүй	-
	7.3.Инфляци нэмэгдэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
8.Олон улсын харилцаа	8.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Үгүй	-

НИЙГЭМД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ (Хүснэгт 3)

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
		Тийм	Үгүй	
1.Ажил эрхлэлтийн байдал, хөдөлмөрийн зах зээл	1.1.Шинээр ажлын байр бий болох эсэх	Тийм	Үгүй	-
	1.2.Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	-
	1.3.Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	1.4.Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
2.Ажлын стандарт, хөдөлмөрлөх эрх	2.1.Ажлын чанар, стандартад нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	2.2.Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	2.3.Ажилчдын эрх, үүрэгт шууд болон шууд бусаар нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	2.4.Шинээр ажлын стандарт гаргах эсэх	Тийм	Үгүй	-
	2.5.Ажлын байранд технологийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өөрчлөлт бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	-
3.Нийгмийн тодорхой	3.1.Шууд болон шууд бусаар тэгш бус байдал үүсгэх эсэх	Тийм	Үгүй	-

бүлгийг хамгаалах асуудал	3.2.Тодорхой бүлэг болон хүмүүст сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх. Тухайлбал, эмзэг бүлэг, хөгжлийн бэршээлтэй иргэд, ажилгүй иргэд, үндэстний цөөнхөд гэх мэт	Тийм	Үгүй	-
	3.3.Гадаадын иргэдэд илэрхий нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
4.Төрийн удирдлага, сайн засаглал, шүүх эрх мэдэл, хэвлэл мэдээлэл, ёс суртахуун	4.1.Засаглалын харилцаанд оролцогчдод нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	4.2.Төрийн Байгууллагуудын үүрэг, үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	4.3.Төрийн захиргааны албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	4.4.Иргэдийн шүүхэд хандах, асуудлаа шийдвэрлүүлэх эрхэд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	4.5.Улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
5.Нийтийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	5.1.Хувь хүн/нийт хүн амын дундаж наслалт,өвчлөлт, нас баралтын байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	5.2.Зохицуулалтын хувилбарын улмаас үүсэх дуу чимээ, агаар, хөрсний чанарын өөрчлөлт хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	5.3.Хүмүүсийн амьдралын хэв маяг (хооллолт, хөдөлгөөн, архи, тамхины хэрэглээ)-т нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
6.Нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, боловсролын систем	6.1.Нийгмийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	6.2.Ажилчдын боловсрол, шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	6.3.Иргэдийн боловсрол (төрийн болон хувийн хэвшлийн боловсролын байгууллага) олох, мэргэжил эзэмших, давтан сургалтад хамрагдахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	6.4.Нийгмийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	6.5.Их, дээд сургуулиудын үйл ажиллагаа, өөрийн удирдлагад нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
7.Гэмт хэрэг, нийгмийн аюулгүй байдал	7.1.Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	7.2.Хуулийг албадан хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	7.3.Гэмт хэргийн илрүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	7.4.Гэмт хэргийн хохирогчид, гэрчийн эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
8.Соёл	8.1.Соёлын өвийг хамгаалахад нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	8.2.Хэл, соёлын ялгаатай	Тийм	Үгүй	-

	байдал бий болгох эсэх, эсхүл уг ялгаатай байдалд нөлөөлөх эсэх			
	8.3.Иргэдийн түүх, соёлоо хамгаалах оролцоонд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-

БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

(Хүснэгт 4)

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуултууд	Хариулт		Тайлбар
		Тийм	Үгүй	
1.Агаар	1.1.Зохицуулалтын хувилбарын үр дүнд агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
2.Зам тээвэр,	2.1.Тээврийн хэрэгслийн түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх/бууруулах эсэх	Тийм	Үгүй	-
	2.2.Эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	2.3.Эрчим хүчний үйлдвэрлэлд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	2.4.Тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
3.Ан амьтан, ургамлыг хамгаалах	3.1.Ан амьтны тоо хэмжээг бууруулах эсэх	Тийм	Үгүй	-
	3.2.Ховордсон болон нэн ховор амьтан, ургамалд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	3.3.Ан амьтдын нүүдэл, суурьшилд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	3.4.Тусгай хамгаалалттай газар нутагт сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
4.Усны нөөц	4.1.Газрын дээрх ус болон гүний ус, цэвэр усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	4.2.Усны бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	4.3.Ундны усны чанарт нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
5.Хөрсний Бохирдол	5.1.Хөрсний бохирдолтод нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	5.2.Хөрсийг эвдэх, ашиглагдсан талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	-
6.Газрын Ашиглалт	6.1.Ашиглагдаагүй байсан газрыг ашиглах эсэх	Тийм	Үгүй	-
	6.2.Газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
	6.3.Экологийн зориулалтаар хамгаалагдсан газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Тийм	Үгүй	-
7.Нөхөн сэргээгдэх/нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялаг	7.1.Нөхөн сэргээгдэх байгалийн баялгийг өөрөө нөхөн сэргээгдэх чадавхыг нь алдагдуулахгүйгээр зохистой ашиглах эсэх	Тийм	Үгүй	-
	7.2.Нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялгийн ашиглалт нэмэгдэх эсэх	Тийм	Үгүй	-

---oo0oo---